

RINDI

Nr 2 • 2003

RINDI

TIDSKRIFT FÖR GOTLÄNSK BOTANIK

Årgång 22 • 2002 • Nr 2

Tidskriften ges ut av Gotlands Botaniska Förening

Redaktion: Gun Ingmansson, Vinkelgatan 2 b, 621 49 Visby

Bo Göran Johansson, Levide, Vall, 621 93 Visby

Karin Wågström, Furubjers, 620 33 Tingstäde

Rindi erhåller du antingen genom att bli medlem i Gotlands Botaniska Förening (att bli medlem kostar 125 kr/år för den som bor i Sverige, 200 kr/år för den som bor i utlandet och inte betalar genom svenskt postgiro) eller genom att prenumerera (samma pris som för medlemskap). Familjemedlem betalar 25 kr/år. Studerande betalar 60 kr/år.

Föreningens postgiro är 68 36 66-2. (OBS! Betalning med check accepteras ej!)

Adressen är: Gotlands Botaniska Förening, c/o Elsa Bohus Jensen, Irisdalsgatan 14, 621 42 Visby.

Gotlands Botaniska Förening

är en ideell sammanslutning som har som ändamål att verka för ökad kunskap om Gotlands växter och för bevarandet av en rik flora på ön. Föreningen vill också bland allmänheten sprida intresse för botanik och naturskydd.

Dessa mål söker föreningen förverkliga bl.a. genom att verka för utforskandet av Gotlands flora, att biträda myndigheter och organisationer i behandlingen av botaniskt betydelsefulla naturskyddsfrågor, att utge tidskriften Rindi och även på annat sätt informera om och propagera för sin verksamhet och sina åsikter samt genom att arrangera exkursioner och sammankomster.

Styrelse

Ordf.	Jörgen Petersson, Humlegårdsvägen 18, 621 46 Visby	tel 0498-21 45 59
V. ordf.	Karin Wågström, Furubjers, 620 33 Tingstäde	tel 0498-27 42 66
Sekr.	Gun Ingmansson, Vinkelgatan 2 b, 621 49 Visby	tel 0498-27 13 43
Kassör	Elsa Bohus Jensen, Irisdalsgatan 14, 621 42 Visby	tel 0498-21 61 92
Övriga	Kerstin Gahne, Stenkumla, Bertels 162, 621 95 Visby	tel 0498-26 21 44
	Bo Göran Johansson, Vall, Levide 508, 621 93 Visby	tel 0498-26 62 04
	Fabian Mebus, Skogs, Vall, 621 93 Visby	tel 0498-21 36 03
	Barbro Pettersson, Sigdes, Burs, 620 13 Stånga	tel 0498-48 30 04

Omslagsbilden: Blodvallmo, *Papaver dubium* ssp. *lecoqii*. Foto: B. G. Johansson, Vall 6 juni 1992.

Tryck: Snabba Tryck AB, Visby 0305

Exkursionsrapporter

Exkursion till Russvätar i Ardre 5 maj 2002

I uppklarnande väder samlades vi vid Ardre kyrka, där vi först besåg en del lökväxter på kyrkogården. Här fanns bl. a. dvärgvårlök, vildtulpan och den lite sällsyntare ängsvårlöken, *Gagea minima*, *Tulipa sylvestris* och *Gagea pratensis*. I övrigt växte här jordreva, skelört, blekarv och luktiol, *Glechoma hederacea*, *Chelidonium majus*, *Stellaria pallida* och *Viola odorata*.

Uppe vid det nya naturreservatet Russvätar befann vi oss i en annan biotop med kalkhällar bevuxna med glesa enbuskar och tallar. Tidiga blommande vårarter i området var grusbräcka, småfingerört, sandmaskrosor, nagelört, alvararv, vårarv, bergbräsmå, rosettjungfrulin, mjölon, stenkrassing, backtrav och lunddraba, *Saxifraga tridactylites*, *Potentilla tabernaemontanii*, *Taraxacum* sect. *Erythrosperma*, *Erophila verna*, *Cerastium pumilum*, *C. semidecandrum*, *Cardamine hirsuta*, *Polygala amarella*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Hornungia petraea*, *Arabis thaliana* och *Draba muralis*. Praktfullast och nu i fin blomning var förstås områdets raritet, den gotländska backsippan, *Anemone pulsatilla*

Exkursionsledaren Jörgen Petersson och några av deltagarna detaljgranskar den lilla sandkrassingen.
Foto: B. G. Johansson, 5 maj 2002.

Sandkrassing, *Teesdalia nudicaulis*, rikligt växande i sandig torrmark nära Sjaustru i Gammelgarn.
Foto: B. G. Johansson, 5 maj 2002.

ssp. *gotlandica*, som växer spridd i området. En möjlig hybrid med fåltsippa, *A. pratensis*, undersöktes, men kunde ej fastställas. Av andra rödlistade arter noterades alvaroxbär, *Cotoneaster canescens*. Besöket här avslutades med den medtagna matsäcken.

Senare besöktes ett strandnära sandområde tillhörande Östergarns socken, vilket är beläget en dryg kilometer sydsydväst om Sjaustru i Gammelgarn. Här var en sandyta innanför den glesa strandskogen fullkomligt översållad med sandkrassing, *Teesdalia nudicaulis*. Denna växt är en raritet på Gotland och förekommer enbart i sandområdet från Ljugarn upp mot Gammelgarn. Här avslutades exkursionen, som leddes av under-teknad.

Jörgen Petersson

Hällarna söndagen den 26 maj 2002

Tjugofem personer började sin vandring vid de stora jordhögarna på Hällarna söder om Kungsladugården. Vädret var varmt och lite dimmigt. Fyra olika vallmor blommade på jordhögarna: rågvallmo, blodvallmo, spikvallmo och kornvallmo (*Papaver dubium* ssp. *dubium*, *P. dubium* ssp. *lecoqii*, *P. argemone*, *P. rhoeas*). Blodvallmon, som är tidigast av dem, var i stort sett redan överblommad. Vi tittade också på gulreseda, *Reseda lutea*, och

hamnsenap, *Sisymbrium altissimum*, den senare har ju en av sina få lokaler på Gotland just här. På de öppna ytorna växte knytling, skatnäva, femfingerört och troligtvis backfingerört (*Herniaria glabra*, *Erodium cicutarium*, *Potentilla argentea*, *P. sordida*). Fårtinga, *Anchusa arvensis*, och oxtunga, *A. officinalis*, var i blom, medan blåeldens, *Echium vulgare*, första blomma just öppnat sig. Vi tittade också på knölgröe, *Poa bulbosa*, med sina små groddknoppar i vippan, och det betydligt resligare gräset raklosta, *Bromopsis erecta*, som är så spritt inom det här området. Gemsrot, *Doronicum orientale*, blommade, liksom någon enstaka morgonstjärna, *Ornithogalum umbellatum*, och tillsammans med en okänd nejlikart som inte var i blom ännu, var de spår från utslängd trädgårdsjord.

Vi gick sedan vidare ner mot Hällarna och på vår väg såg vi grådådror, fältsippor och de allra första Sankt Persnycklarna (*Alyssum alyssoides*, *Anemone pratensis*, *Orchis mascula*). Här blommade också rikligt med blå bergskrabba, *Globularia vulgaris*. Berberisbuskar, *Berberis vulgaris*, stod också i blom. Hällarna är kända för sina fina bestånd av olika *Sorbus*-arter och vi kunde studera skillnaden mellan balkanoxel, vitoxel, rönn, oxel och klippoxel (*S. graeca*, *S. aria*, *S. aucuparia*, *S. intermedia*, *S. rupicola*). Rönnarna blommade redan, men inte balkanoxel. Vi försökte också skilja vanligt oxbär, *Cotoneaster scandinavicus*, från svartoxbär, *C. niger*. Det fanns flera buskar av den senare, mer sällsynta arten.

På den magraste marken växte gotlandsolvända, vanlig solvända, pimpinell, och rosettjungfrulin (*Fumana procumbens*, *Helianthemum nummularium*, *Sanguisorba minor*, *Polygala amarella*). Gotlandssolvändan var dock ännu inte i blom.

Området har en stor population av vinbergssnäckor, som vi också kunde studera. Tyvärr var det svårt att undvika att trampa på dem, där de gömde sig i vegetationen! Däremot kunde vi inte hitta några hylsnejlikor, *Petrorhagia prolifera*, trots ihärdigt letande. Vittätel, *Aira caryophyllea*, växte i flera små bestånd och vi kunde också jämföra rosettjungfrulin med vanlig jungfrulin, *Polygala vulgaris*, som ju inte är lika vanligt på Gotland. Här fanns det bara vitblommiga exemplar.

Vi avslutade vandringen genom att passera genom områden där det fanns spår av gamla boställen. Här fanns rikligt med spenört, liksom buskar och träd av syren, rosentry, gullregn, lundalmar, hybridalmar och lindar (*Laserpitium latifolium*, *Syringa vulgaris*, *Lonicera tatarica*, *Laburnum anagyroides*, *Ulmus minor*, *U. glabra* × *minor*, *Tilia cordata*). Exkursionen leddes av Jörgen Petersson och

Gun Ingmansson

De vilda blommornas dag i Hulte kruppar i Hemse den 9 juni 2002

Hulte kruppar är ett änge som ligger strax söder om Hemse samhälle. Det är ett tämligen välhävdat och varierat änge med öppna, torrare ytor omväxlande med fuktigare och mer igenvuxna delar.

Efter en regnig och ganska sval period hade värmen kommit och satt rejäl fart på

växtligheten och många arter blommade tidigare än vanligt. Några ängsväddar, säkert slätteranpassade, var till exempel redan i blom.

Den här dagen var vi 20 personer som gick runt i ängt och tittade på det som kom i vår väg. En av de första arterna blev nässelklocka, *Campanula trachelium*, som växte under några hasselbuskar nära grinden. Sankt Persnycklar, *Orchis mascula*, krutbrännare, *O. ustulata*, och tvåblad, *Listera ovata*, kunde vi studera. Några johannesnycklar, *Orchis militaris*, stod vackert under en hagtorn och under en ensam ek fanns flera fräscha göknycklar, *O. morio*. I en mindre glänta blommade brudsporre, *Gymnadenia conopsea*, och nattviol, *Platanthera bifolia*. Det blommade alltså sju olika orkidéer i det här ängt.

Vi försökte också att lära oss några gräsarter som lundgröe, *Poa nemoralis*, vårbrodd, *Anthoxanthum odoratum*, och lundslok, *Melica uniflora*, den senare mycket allmän i ängets tätare partier.

I de fuktigare partierna växte älggräs, *Filipendula ulmaria*, ormbär, *Paris quadrifolia*, blodrot, *Potentilla erecta*, och läkevänderot, *Valeriana officinalis*.

Efter att ha fikat på en bänk vid en slätterbod avslutade vi vandringen. De av deltagarna som var sist kvar fick se en nyupptäckt luddros, *Rosa sherardii*, som växte alldeles utanför grinden. Barbro Petterson och Gun Ingmansson ledde vandringen.

Gun Ingmansson

De vilda blommornas dag i Laxare änge i Boge den 9 juni 2002

En försommardag i ett gotländskt änge med dess blomsterprakt är verkligen något att visa upp för en intresserad allmänhet. Ett tjugotal deltagare hörsammade uppmaningen och deltog i vandringen genom ängt. Matsäcken lade vi vid borden i ängets nordöstra del innan vi startade botaniserandet mot sydväst.

Centralt i ängt finns gamla stensträngar med hasselbuketter, som ger en lite skuggigare miljö. Här växte skogsstarr, skogskovall, underviol, skogslök, ramslök, midsommarblomster, tvåblad, *Carex sylvatica*, *Melampyrum sylvaticum*, *Viola mirabilis*, *Allium scorodoprasum*, *A. ramosum*, *Geranium sylvaticum*, *Listera ovata*, och det vackra högvuxna gräset hässlebrodd, *Milium effusum*.

I ängets västra del, som har flera öppna ytor, noterade vi en rad arter såsom ängssmörblomma, darrgräs, luddhavre, ängsgröe, mandelblomma, gulvial, käringtand, äkta höskallra, brudbröd, ängssyra, rödklint, svinrot, prästkrage, klasefibbla, slätterfibbla, ängshaverrot och orkidéerna nattviol, grönvit nattviol, johannesnycklar och krutbrännare, *Ranunculus polyanthemus* ssp. *× polyanthemoides*, *Briza media*, *Avenula pratense*, *Poa pratensis* ssp. *pratensis*, *Saxifraga granulata*, *Lathyrus pratensis*, *Lotus corniculatus*, *Rhinanthus serotinus* ssp. *vernalis*, *Filipendula vulgaris*, *Rumex acetosa*, *Centaurea jacea*, *Scorzonera humilis*, *Leucanthemum vulgare*, *Crepis praemorsa*, *Hypochaeris maculata*, *Tragopogon pratensis* ssp. *pratensis*, *Platanthera bifolia*, *P. chlorantha*, *Orchis militaris* och *O. ustulata*. Skuggigare i ängets västligaste del och lite fuktigare stod skogsnycklar,

Vårbrodd, *Anthoxanthum odoratum*, på Stora Karlsö den 10 maj 1975.
Foto: S. Hedgren.

Dactylorhiza maculata ssp. *fuchsii*, och någon enstaka ännu ej helt överblommad Sankt Pers nyckel, *Orchis mascula*, samt magnifika vita skogsliljor, *Cephalanthera longifolia*. Här fann vi också de skuggfördragande skogsgräsen strävlösta och skugglösta, *Bromopsis benekenii* och *B. ramosus*.

I ängets nordvästra del finns flera öppna slätter med en mycket lågvuxen och därmed slätteranpassad form av ängsvädd, *Succisa pratensis*, vilken färgade ytorna med sina blåviolettera korgar. Här blir änglet lite torrare mot åkrarna i norr. Jordtistel, svartkämpar, vitmåra, liten blåklocka, solvända, getväppling, *Cirsium acaule*, *Plantago lanceolata*, *Galium boreale*, *Campanula rotundifolia*, *Helianthemum nummularium*, *Anthyllis vulneraria*, och enstaka krutbrännare kunde ses i detta område.

Nu var vår vandring runt änglet avslutad och en välbehövlig matsäck intogs i det vackra vädret, med fågelsång från buskagen runt omkring. Som exkursionsledare fungerade Elsa Bohus Jensen och Jörgen Petersson.

Jörgen Petersson

Mallgårds källmyr 7 juli 2002. Foto P. Wigelsbo.

Lilla Orkidéresan söndagen den 7 juli 2002

I en som vanligt välfylld buss började vi vår resa från Visby och söderut. Det var inte helt enkelt att få ihop en bra route detta år på grund av torkan och den extrema värmen. Allting blomnade mycket tidigare än brukligt.

Vårt första stopp var Blåhäll, en lokal som ligger inom Tofta skjutfältområde. Huvudattraktionen var förstås den stora mängden av röd skogslilja, *Cephalanthera rubra*. En och annan nästrot, *Neottia nidus-avis*, och vanlig nattviol, *Platanthera bifolia*, kunde vi också räkna in.

Efter att ha strosat runt där ett tag klev vi in i bussen igen och fortsatte söderut till Gnisvärd. Vi körde in till parkeringsplatsen vid Släketäktsvägen och gick därifrån rakt ner på stranden. Nu skulle vi få se resans kanske ovanligaste art, kal knipprot, *Epipactis phyllanthos*. Den växer i sanden under tallarna och brukar vara ganska lätt att hitta, men det här året fick vi leta ordentligt under rekognoseringen innan vi hittade några. Det blev i alla fall några exemplar att studera. Desto rikligare var purpurknipproten. *E. atrorubens*, som stod överallt bland sanddynerna. Vi såg också grönvit nattviol, *Platanthera choranta*, på den här lokalen. Vid parkeringsplatsen under en berlinerpoppel, *Populus × berolinensis*, tittade vi på en planta med hjärtstilla, *Leonuris cardiaca*, allt medan Stig Ekström reciterade en dikt av Karlfeldt som heter just Hjärtstilla.

Nu fick vi sitta i bussen ett bra tag, eftersom nästa ställe fanns i Hablingbo socken. Här finns två av de finaste kärren med kärnnycklar, *Orchis palustris* – Krakvät och Sävvät. Vi valde denna gång att bara besöka Krakvät, eftersom torkan och värmen redan hade gjort sitt med kärnnycklarna. Men alla fick nog ändå se tillräckligt av en av våra vackraste orkidéarter! Kanske tyckte ändå några att kärknipprotterna, *Epipactis palustris*, tog priset, då de blommade i otroliga mängder. I Krakvät fanns också en del praktsporrar, *Gymnadenia conopsea* var. *densiflora*.

Vi passade på att äta vår matsäck i en nyröjd hage intill vägen. Jörgen visade oss raggary, *Cerastium brachypetalum*, som växte i området.

Mallgårds källmyr i Levide socken fick bli nästa stopp för bussen. Tyvärr fick vi inte se några russ, annars är det i detta vackra naturreservat som russen har sitt sommarbete. Däremot kände vi lukten och såg alla trampspår. Nu var det bara att njuta av hundratals sumpnycklar, *Dactylorhiza traunsteineri*, som växte överallt. Här kom det till flera nya arter för dagen: Ängsnycklar, vaxnycklar, blodnycklar, skogsnycklar, brudsporre, flugblomster, skogsknipprot och tvåblad (*Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata*, *D. incarnata* ssp. *ochroleuca*, *D. incarnata* ssp. *cruenta*, *D. maculata* ssp. *fuchsii*, *Gymnadenia conopsea* var. *conopsea*, *Ophrys insectifera*, *Epipactis helleborine*, *Listera ovata*). När vi gick söderut längs de blöta partierna hittade vi några luktsporrar, *Gymnadenia odoratissima*, också. Svarthö, storsilesår och flocksvalting (*Bartia alpina*, *Drosera anglica*, *Baldellia ranunculoides*) växte här och var och i den meandrande bäcken fanns källnate, *Potamogeton coloratus*.

De flesta var nog tämligen möra vid det här laget, men en lokal till skulle det bli på vägen mot Visby. Vi stannade vid Tofta Södra och gick ut på sjösidan söder om campingen. Här växte rikligt med salepsrot, *Anacamptis pyramidalis*, mellan enbuskarna och dessutom en hel del honungsblomster, *Herminium monorchis*. Nu kunde de som ville fika och ta det lugnt medan några frossade i fotografering eller bara strosade omkring. Några mycket överblommade Sankt Persnycklar, *Orchis mascula*, och tämligen fräscha johannesnycklar, *O. militaris*, fick bli de sista arterna för årets resa.

Gun Ingmansson

Exkursion till Ar, Vialmsudd och Norra gattet i Fleringe den 28 juli 2002

Exkursionsdeltagarna samlades i Ars fiskeläge. Här besågs den på Gotland sällsynta bitterkrassing, *Lepidium latifolium*, som växer i strandkanten runt den lilla hamnbassängen. Därefter begav vi oss vidare österut till de nakna strandvallarna cirka 800 meter bort längs kusten. Här stod det spensliga kalkdånet, *Galeopsis angustifolia*, i mycket täta bestånd i det karga kalkgruset, en annars mycket sällsynt växt. Vid stranden nedanför hittades bl. a. strandaster, strandkrypa, snårvinda, blåsäv och mattor av saltarv, *Tripolium vulgare*, *Glaux maritima*, *Calystegia sepium* ssp. *sepium*, *Schoenoplectus tabernaemontani* och *Honckenya peploides*. Cirka 20 exemplar av strandkål, *Crambe*

maritima, växte också i strandgruset. En eventuell hybrid mellan sommargyllen och strandgyllen, *Barbarea stricta* × *vulgaris*, noterades också innan vi fortsatte längs kusten bort mot Vialmsudd.

Vid ett kort stopp innan Nackviken kunde vi studera ett utbrett bestånd av den nyligen rödlistade alvarglimmen, *Silene uniflora* ssp. *petraea*. På Vialmsudd, som tidigare var stängt p.g.a. militär aktivitet, avnjöt vi medhavd matsäck med det vidsträckta havet för våra fötter. Växtligheten dominerades av en del kulturberoende växter t.ex. nicktistel, vädcklint, mörkt kungsljus och skånefibbla, *Carduus nutans*, *Centaurea scabiosa*, *Verbascum nigrum* och *Crepis biennis*.

Söderut ligger det lilla Sändeträsk, där vi gjorde nästa stopp för botaniserande. Väster om träsket breder kala kalkhällar ut sig med ett fint kalkgrus ovanpå. Exklusiva arter i området var kalknarv, gotlandssolvända, långbladig spåttistel och såpört, *Arenaria gothica*, *Fumana procumbens*, *Carlina vulgaris* ssp. *stricta* och *Gypsophila fastigiata*. En planta av mursenap, *Diploxis muralis*, hittades nära körvägen. Denna art verkar vara en följeslagare till militären på Gotland och har sina främsta förekomster på Tofta skjutfält.

Vi begav oss nu återigen ut mot havet och Fårösundets Norra gatt vid Hau rävar. Här rastar åtminstone vintertid en del flockar av sjöfågel, såsom skarvar, måsfåglar och änder. Kanske är det därför den av fågelgödsel gynnade klibbglimmen, *Silene viscosa*, här har sin enda gotlandslokal. Som avslutning tittade vi till det greniga kungsljuset, *Verbascum lychnitis*, vid Hau gård. Som exkursionsledare fungerade Lars-Åke Pettersson och Jörgen Petersson.

Jörgen Petersson

Ljugarn den 11 augusti 2002

Exkursionen inleddes med att vi besökte stranden mellan Vitvärns fiskeläge och Folhammar, strax norr om Ljugarns samhälle. Där såg vi ett rikt bestånd av martorn, *Eryngium maritimum*, som växte i blottad sand nedanför en torräng med mer sluten vegetation. Totalt fanns över 100 blommande exemplar och många småplantor. I sanden växte också enstaka exemplar av strandskräppa, spjutmålla och sodaört, *Rumex maritimus*, *Atriplex prostrata* och *Salsola kali*. Mer rikligt förekommande var saltarv, marviol och sandsallat, *Honckenya peploides*, *Cakile maritima* och *Mulgedium tataricum*. Torrängen ovanför doftade av backtimjan, *Thymus serpyllum*. Där fanns också karakteristiska torrmarksarter som flentimotej, harklöver och ett litet bestånd av vårtätel, *Phleum phleoides*, *Trifolium arvense* och *Aira praecox*.

Därefter förflyttade vi oss en liten bit till Vitvärns fiskeläge och vandrade över en vacker torräng bakom bodarna. Ett rikt bestånd av rödtoppa, *Odontites vulgaris*, fängade vår uppmärksamhet. Vi gjorde sedan en liten avstickare till ett fuktigt kärr strax utanför ängen, där det växte ett rikt och tätt bestånd av kärrbräken, *Thelypteris palustris*. Men huvudmålet var att få se svartklint, *Centaurea nigra*, som troligen har funnits här, men som nu

till största delen har hybridiserat med rödklint, *C. jacea*. Det fanns mängder av olika övergångsformer mellan de två arterna, spridda över ett stort område, kännetecknade av fransade holkfjäll och mer eller mindre väl utbildade kantblommor liksom rödklinten. Enstaka individ helt utan kantblommor, som såg ut som svartklint fanns också, och närmast bodarna fanns ett litet bestånd som föreföll vara ren svartklint.

Strax utanför ängsmarken, i och vid ett trädgårdsland hos Åke och Margareta Nilsson, visades vi på två exemplar av rysk martorn, *Eryngium planum*, som dök upp helt spontant på platsen för några år sedan och ännu står kvar och trivs. De visade oss också på en oväntad art, som växte ute på ängsmarken: gotländsk backsippa, *Anemone pulsatilla* ssp. *gotlandica*. Åke antog att den spritts till platsen genom att frön fastnat i pälsen hos en hund som tidigare sprungit omkring på den stora lokalen vid Russvätar som ligger cirka fem kilometer bort. Den förmodade moderplantan växte bara några dm från hundkojan medan övriga plantor växte längre ut på ängen.

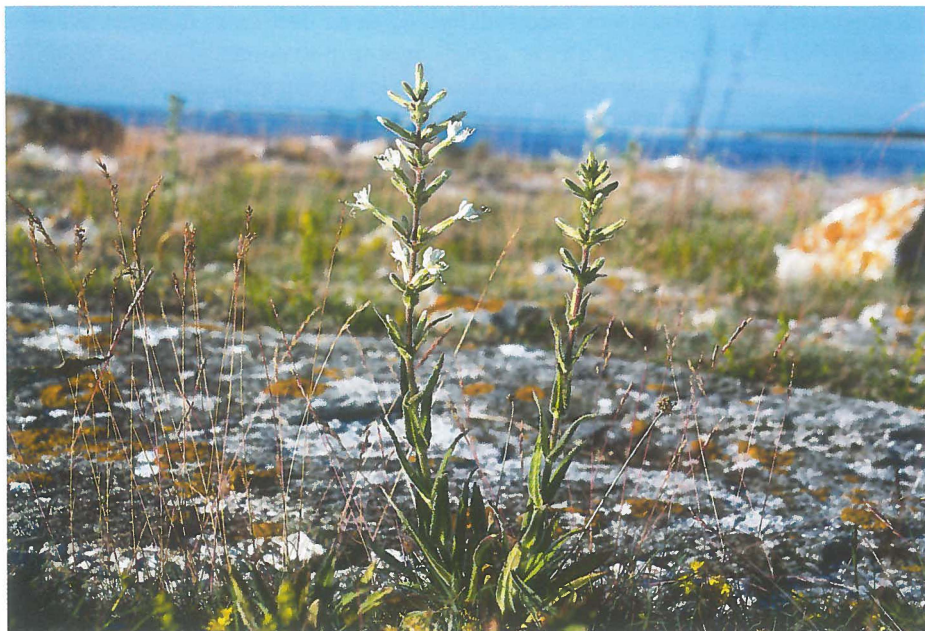
Nästa uppehåll gjordes vid stranden i Ljugarns samhälle, där Kurt Svensson förevisade Ljugarns speciella orkidé, kal knipprot, *Epipactis phyllanthos*. I den glesa sandiga tallskogen på sjösidan av vägen växte några exemplar på var sin sida om en liten bäck. Här tog vi också matpaus, och efter den visade Kurt en lite rikare förekomst på tretton plantor som stod i väggkanten mot en trädgård vid Badvägen. Kalknipproten har genom åren vandrat runt i detta område; goda år har det funnits åtminstone ett femtiotal blommande exemplar; dåliga år har det knappt gått att hitta något enda (men sökandet försvåras av att en del av exemplaren växer inne bland trädgårdarna, vid stugknutar eller i rabatter).

Exkursionen avslutades med besök på två skogslokaler. Först gick vi in i en frisk granskog norr om samhället. Längs en motionsled fanns ett ganska utbredd bestånd av knärot, *Goodyera repens*, som växte i mossan på båda sidor om stigen. Här fanns också harsyra, *Oxalis acetosella*, och en hel del nästrot och skogsknipprot, *Neottia nidus-avis* och *Epipactis helleborine*. Den andra lokalen låg längre in i skogen och vi fick ta bil och köra en bit norrut från Vitvär och sedan gå i ganska knölig skogsmark innan vi nådde den, en fuktsvacka i en sandig blåbärsgranskog, som härbärgerade ett rikt bestånd av kambräken, *Blechnum spicant*. Troligen är det samma lokal som sågs av Aulin 1891, "Hallute hage". Efter denna vandring var alla tämligen utmattade och exkursionen avslutades. Exkursionsledare var Bo Göran Johansson och Kurt Svensson.

Bo Göran Johansson

Svampar och lavar i Gothem den 21 september 2002

Exkursionen var förlagd till ett biotopskyddat barrskogsområde vid Busarve i Gothem. Rundvandringen för de tolv deltagarna inleddes med att Karin förde oss till en gran behängd med de snarlika arterna tagellav och ringlav. Den senare som hör till hotkategori VU (sårbar) kännetecknas av att barkskiktet spricker upp ringformigt så att den vita

Klibbglim, *Silene viscosa*, vid Norra Gattet, 7 juli 1997. Foto: S. Hedgren.

märgen syns. Därefter såg vi på marktäckande mossor som husmossa, kvastmossor och väggmossa. Den sistnämnda som är en surmarksart är lätt igenkännlig på sin rödbruna stam. Också kranshakmossa fanns här. Den växer ofta tillsammans med blåsippar. Dess mer ovanliga släkting västlig hakmossa fick vi se längre fram. Kammossan bildade stora ljusgröna fläckar. Marken pryddes även av lingon- och blåbärsris, getrams, björkpyrola och linnearankor. Några vinterståndare av den klorofyllfria orkidén nästrot stod vid väggkanten.

Vi drog oss uppför sluttningen förbi en granstubbe med havstulpanlav belägen intill några inlandsraukar. De hade sitt eget mossamhälle av kalkkrävande arter som den kuddformiga kalkkrusmossan, kalkkammossa och grov baronmossa. Dessutom fanns den taktegellikt växande platta fjädermossan upptill på stenarna och grov fjädermossa vid basen, där även en filtlav slagit sig ner. I springorna satt små buketter av ormbunkarna murruta och svartbräken. I närheten fanns revlumner, fridlyst liksom andra lumnerarter. Det första svampfyndet var en honungsskivling. Sådana växer ofta knippevis på såväl död ved som levande stammar av barr- och lövträd och har tjocka rotlika strängar som är självlysande. Den är en av skogsbrukets svåraste parasiter. Klibbticka växte på en granstam. På några granar hade barken ett grått överdrag av kattfotslav.

Vädret var från början gråmulet och duggigt men nu klarnade det och vi kunde äta vår matsäck i milt solsken. Efteråt följde vi sluttningen nedåt till ett sumpskogsområde bevuxet med brakved, glasbjörk, tall, gran och videarter, älggräs och humleblomster liksom den

sirliga ekbräken och ljusgröna strutar av majbräken. Den långa torkan till trots fanns här enstaka exemplar av björksopp, blek skäggriska, pluggskivling och odörspindling. En ljusgrön fläck på marken var den vackra dunmossan – en rödlistad art – som växte samman med bräkenmossa och gynnas av kalkrikt vatten. På pinnar växte tagelbrosking. och på döda stammar fanns björkticka samt långa rader av kantöra och violticka.

Svampar

<i>Armillariella mellea</i> s. lat.	honungsskivling
<i>Cortinarius muscivus</i>	odörspindling
<i>Fomitopsis pinicola</i>	klibbticka
<i>Hymenochaete tabacina</i>	kantöra
<i>Lactarius pubescens</i>	blek skäggriska
<i>Leccinum scabrum</i>	björksopp
<i>Marasmius androsaceus</i>	tagelbrosking
<i>Paxillus involutus</i>	pluggskivling
<i>Piptoporus betulinus</i>	björkticka
<i>Trichaptum abietinum</i>	violticka

Lavar

<i>Arthonia leucopellaea</i>	kattfotslav
<i>Bryoria fuscescens</i>	tagellav
<i>Cladina arbuscula</i>	gulvit renlav
<i>Evernia divaricata</i> VU	ringlav
<i>Peltigera canina</i>	filtlav
<i>Thelotrema lepadinum</i>	havstulpanlav

Mossor

<i>Anomodon viticulosus</i>	grov baronmossa
<i>Ctenidium molluscum</i>	kalkkamossa
<i>Dicranum majus</i>	stor kvastmossa
<i>Dicranum scoparium</i>	kvastmossa
<i>Hylocomium splendens</i>	husmossa
<i>Hypnum cupressiforme</i>	bergklomossa
<i>Neckera complanata</i>	platt fjädermossa
<i>Neckera crispa</i>	grov fjädermossa
<i>Plagiochila porelloides</i>	bräkenmossa
<i>Pleurozium schreberi</i>	väggmossa
<i>Ptilium crista-castrensis</i>	kammossa
<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	västlig hakmossa
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	kranshakmossa
<i>Tortella tortuosa</i>	kalkkrusmossa
<i>Trichocolea tomentella</i> NT	dunmossa

Ormbunkar

<i>Asplenium ruta-muraria</i>	murruta
<i>Asplenium trichomanes</i>	svartbräken
<i>Athyrium filix-femina</i>	majbräken
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	ekbräken
<i>Pteridium aquilinum</i>	örnbräken
<i>Lycopodium annotinum</i>	revlummer

Kärlväxter

<i>Anemone hepatica</i>	blåsippa
<i>Betula pubescens</i>	glasbjörk
<i>Convallaria majalis</i>	liljekonvalj
<i>Filipendula ulmaria</i>	älggräs
<i>Frangula alnus</i>	brakved
<i>Geum rivale</i>	humleblomster
<i>Hedera helix</i>	murgröna
<i>Juniperus communis</i>	en
<i>Lathyrus vernus</i>	vårärt
<i>Linnaea borealis</i>	linnaea
<i>Lonicera xylosteum</i>	skogstry
<i>Maianthemum bifolium</i>	ekorrbar
<i>Mycelis muralis</i>	skogssallat
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot
<i>Orthilia secunda</i>	björkpyrola
<i>Oxalis acetosella</i>	harsyra
<i>Picea abies</i>	gran
<i>Pinus sylvestris</i>	tall
<i>Polygonatum odoratum</i>	getrams
<i>Pyrola rotundifolia</i>	vitpyrola
<i>Taxus baccata</i>	idegran
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbär
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	lingon
<i>Viburnum opulus</i>	olvon

Nomenklatur i huvudsak enligt:

Hallingbäck, T. & Aronsson, G. 1998: *Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter*. Art-Databanken, SLU, Uppsala , 2nd revised and extended printing.

Moberg, R. & Holmåsén, I. 1984 : *Lavar - fälthandbok*. Andra upplagan.

Hallingbäck, T. & Holmåsén, I. 1985: *Mossor - en fälthandbok*. Andra upplagan.

Karlsson, T. 1997: Svenska kärlväxter. *Svensk Bot. Tidskr.* 91, 241-560.

Beteckningar i rödlistan: VU = sårbar, NT = missgynnad .

Elsa Bohus Jensen, Karin Wågström och Kerstin Gahne

Gotlands Botaniska Förening

Styrelseberättelse för verksamhetsåret 2001

Medlemsantal

Föreningen hade vid årets slut sammanlagt 644 (661) medlemmar, varav 82 (71) familjemedlemmar, vilket är en minskning med 17 medlemmar jämfört med 2000 (siffror inom parentes). Geografiskt var medlemmarna fördelade enligt följande: Gotland 233 (255), Sverige utom Gotland 392 (381) samt utlandet 19 (25).

Styrelsens funktionärer och sammanträden

Styrelsen har under det gångna året bestått av Jörgen Petersson (ordförande), Karin Wågström (vice ordförande), Gun Ingmansson (sekreterare), Elsa Bohus Jensen (kassör), Kerstin Gahne (ledamot), Stig Högström (ledamot), Bo Göran Johansson (ledamot och ansvarig för Projekt Gotlands Flora) och Barbro Pettersson (ledamot). Styrelsen har under 2001 genomfört 6 protokollförda sammanträden.

Revisorer har varit Sverker Lanner och Lars-Åke Pettersson, med Hjalmar Croneborg som revisors-suppleant.

Valberedningen har bestått av Lars-Åke Pettersson och Karl Lodnert.

Årsmötet

Årsmötet hölls i IOGT-lokalen den 12 februari 2001. Styrelsen omvaldes i sin helhet.

Efter årsmötesförhandlingarna höll Mora Aronsson från ArtDatabanken en redovisning om bakgrunden till och innehållet i den nya Rödlistan, med särskild inriktning på gotländska arter.

Rindi

Redaktörer under året har varit Gun Ingmansson, Bo Göran Johansson och Karin Wågström.

Nummer 1 innehåller "Nyheter i Gotlands flora 2000" (Jörgen Petersson) och en artikel om veronikor på Gotland (Gun Ingmansson). Vidare redovisas ett återfynd av luktvicker på Gotska Sandön (Mattias Iwarsson), en våresa till Lilla Karlsö (Bo Göran Johansson), samt tillväxten av Avaeken (Stig Högström). Slutligen ges rapporter från exkursionerna under år 2000.

Nummer 2 innehåller föreningens styrelseberättelse för verksamhetsåret 2000.

Nummer 3 innehåller artiklar om bourgognetryffel (Christina Wedén), gotländska Sedumarter (Bo Göran Johansson), Dactylorhiza incarnata/maculata - komplexet på Gotland (Mikael Hedrén), personliga växtfynd 2001 (Marita Westerlind) och en presentation av vilka arter på Gotland, som finns med i den nya rödlistan (Karin Wågström).

Nummer 4 innehåller diverse upprop samt programmet för våren 2002.

Totalt omfattar årgången 96 sidor. Föreningen sänder Rindi som utbytestidskrift till 20 andra föreningar.

Exkursioner och sammankomster

Förutom årsmötet genomfördes under året följande inneträffar:

26 mars: Teknisk afton (GPS, scanner, mikroskop m.m.).

18 juni - 13 augusti : Öppet hus på IOGT-lokalen varannan måndag.

12 november: Medlemmarnas bildkväll.

Exkursionsprogrammet innehöll 7 utflykter runt om på ön (ledare inom parentes):

29 april: Vårexkursion i Sunde och Vamlingbo (Jörgen Petersson).

22 maj: Kvällsexkursion i Hörsne prästänge. Ett mycket välbesökt arrangemang tillsammans med Gotlands Ornitologiska Förening och Gotlands Naturskyddsförening (Jörgen Petersson).

16 juni: Hammarsudden i Kräklingbo besöktes (Gun Ingmansson och Karin Wågström).

8 juli: Ogräs i Burs (Barbro Pettersson och Bo Göran Johansson).

29 juli: Exkursion till Alskogs norra del med alvarstånds och avarönn (Jörgen Petersson).

12 augusti: Mölnermysr med omgivningar. Ett arrangemang tillsammans med Gotlands Ornitologiska Förening och Gotlands Naturskyddsförening (Jörgen Petersson).

19 augusti: Exkursion till Furilden i Rute (Gun Ingmansson och Bo Göran Johansson).

23 september: Svampexkursion till Solsänget och Backänget i Sproge respektive Levide (Elsa Bohus Jensen).

Föreningen har dessutom i den hyrda IOGT-lokalen i Visby hållit flera arbetsmöten (i princip varannan måndag).

Inventeringar och Projekt Gotlands Flora

Specialinventeringar har på ArtDatabanken och Naturvårdsverkets uppdrag genomförts för kalkkrassing. En vårinventering gjordes på Lilla Karlsö. I övrigt har enskilda personer utfört kompletterande inventeringar för Floraprojektet.

Detta projekt, som så småningom skall utmynna i en modern landskapsflora över Gotlands kärlväxter, har nu pågått i arton säsonger. De totalt 180 kartbladen är nu i stort färdiginventerade. Större delen är också inmatade i projektets databas. Viss litteratur- och herbariegenomgång återstår.

Beskrivningar över arterna har under året utförts av Bo Göran Johansson, vilka sedan behandlats och diskuterats på arbetsmöten. Stig Ekström har slutfört datalaggnings av det tidigare genomgångna materialet från herbariet i Uppsala. Kerstin Gahne har påbörjat datalaggnings av Göteborgsherbariet.

Naturvård

Föreningens representant i kommunens miljöråd har varit Karin Wågström med Elsa Bohus Jensen som suppleant. Jörgen Petersson har representerat föreningen i Skogsvårdsenhetens samrådsgrupp.

Under året har föreningen besvarat remisser avseende naturreservatsbildning vid Russvåtar i Ardre, Hassle backe i Östergarn, Bräntings hajd i Rute och Pankar i Grötlingbo. Vidare har föreningen uttalat sig till Miljödomstolen rörande en vindkraftspark vid Stjups i Hablingbo och deltagit vid Domstolens förhandlingar under två dagar i september i Hablingbo.

Floraväkteri

Floraväkteriverksamheten har samordnats av Karin Wågström och Kerstin Gahne. Till ArtDatabanken har rapporter om hotade arter insänts avseende 176 kärlväxter och 32 svampar. Elsa Bohus Jensen deltog i en konferens om Flora- och Faunavård i maj 2000 som avhölls i Uppsala. Föreningen har besvarat en remiss över "Standardisering av metodik för övervakning av rödlistade kärlväxter", samt granskat en rad artfaktablad avseende hotade växter. Karin Wågström har deltagit i en Floraväktarkonferens under augusti i Bispgården i Jämtland. ArtDatabanken besökte under försommaren Gotland, varvid Gun Ingmansson och Jörgen Petersson guidade 18-19 juni.

Övrigt

Gun Ingmansson, Elsa Bohus Jensen, Lars-Åke Pettersson och Karin Wågström representerade GBF vid Svenska Botaniska Föreningens föreningskonferens i Uppsala den 13-14 oktober. Betydelsen av äldre träd var årets tema.

Föreningen har insamlat cirka 1000 frön av sandsallat från olika växtplatser på ön. Dessa skall för forskningsändamål användas vid Svalövs.

Elsa Bohus Jensen har guidat Severin Schlyter vid eftersökning av udda blåsippsformer.

Styrelsen

Gotlands Botaniska Förening

Styrelseberättelse för verksamhetsåret 2002

Medlemsantal

Föreningen hade vid årets slut sammanlagt 657 (644) medlemmar, varav 89 (82) familjemedlemmar, vilket är en ökning med 13 medlemmar jämfört med 2001 (siffror inom parentes). Geografiskt var medlemmarna fördelade enligt följande: Gotland 216 (233), Sverige utom Gotland 420 (392) samt utlandet 21 (19). Som synes har hela ökningen skett på fastlandet medan antalet medlemmar på Gotland har gått tillbaka.

Styrelsens funktionärer och sammanträden

Styrelsen har under det gångna året bestått av Jörgen Petersson (ordförande), Karin Wågström (vice ordförande), Gun Ingmansson (sekreterare), Elsa Bohus Jensen (kassör), Kerstin Gahne (ledamot), Stig Högstrom (ledamot), Bo Göran Johansson (ledamot och ansvarig för Projekt Gotlands Flora) och Barbro Pettersson (ledamot). Styrelsen har under 2002 genomfört 5 protokollförda sammanträden.

Revisorer har varit Sverker Lanner och Lars-Åke Pettersson, med Fabian Mebus som revisors-suppleant.

Valberedningen har bestått av Lars-Åke Pettersson och Karl Lodnert.

Årsmötet

Årsmötet hölls i IOGT - lokalen den 18 februari 2002. Styrelsen omvaldes i sin helhet.

Efter årsmötesförhandlingarna höll Karin Bengtsson ett föredrag avseende sin forskning om såpört och gotlandssolvända på Öland.

Rindi

Redaktörer under året har varit Gun Ingmansson, Bo Göran Johansson och Karin Wågström.

Nummer 1 innehåller "Nyheter i Gotlands flora 2001" (Jörgen Petersson) och en artikel om "Pågående kantarellforskning vid SLU" (Eric Danell). Vidare redovisas ett inventering av kalkkrassing på Gotland (Gun Ingmansson, Jörgen Petersson) samt en nekrolog över framlidne gotlandsbotanisten Bengt Pettersson. Slutligen ges rapporter från exkursionerna under år 2001. Nummer 2-3 (dubbelnummer) innehåller en större översikt av "Gotlands hag- och skogsfibblor" (Torbjörn Tyler). Nummer 4 innehåller programmet för våren 2003. Totalt omfattar årgången 96 sidor. Föreningen sänder Rindi som utbytestidskrift till 19 andra föreningar.

Exkursioner och sammankomster

Förutom årsmötet genomfördes under året följande inneträffar:

18 mars: Tidigblommande örter från trädgårdar och natur.

10 juni - 19 augusti : Öppet hus på IOGT - lokalen varannan måndag.

11 november: Medlemmarnas bildkväll.

Exkursionsprogrammet innehöll 10 utflykter runt om på ön (ledare inom parentes):

5 maj: Russvåtar i Ardre och lokal för sandkrassing i Östergarn (Jörgen Petersson).

26 maj: Kungsladugårdshällarna i Visby (Gun Ingmansson, Jörgen Petersson).

9 juni: "De vilda blommornas dag" vid Galgberget i Visby (Bo Göran Johansson, Karin Wågström, Kerstin Gahne, Lars-Åke Petersson), Laxarve änge i Boge (Elsa Bohus Jensen, Jörgen Petersson) och Hulte kruppar i Hemse (Gun Ingmansson, Barbro Pettersson).

7 juli: Lilla orkidéresan (Gun Ingmansson, Elsa Bohus Jensen, Bo Göran Johansson, Jörgen Petersson, Lars-Åke Petersson).

28 juli: Ars hamn, Vialms udd och Norra Gattet (Jörgen Petersson, Lars-Åke Petersson).

11 augusti: Ljugarnsområdet (Kurt Svensson, Bo Göran Johansson).

1 september: Stranden vid Grunnet i Fide och norra delen av Sandarviken i Öja (Jörgen Petersson, Gun Ingmansson).

21 september: Svampar och lavar i Gothem (Elsa Bohus Jensen, Kerstin Gahne, Karin Wågström).

Föreningen har dessutom i den hyrda IOGT- lokalen i Visby hållit flera arbetsmöten (i princip varannan måndag).

Inventeringar och Projekt Gotlands Flora

Under våren inventerades luddvärlökens utbredning på södra Gotlands kyrkogårdar. Under hösten har ett flertal källmyrar undersökts för att eftersöka brunögontröst. Vidare har översiktliga inventeringar genomförts vid de områden, som utpekats för vindkraftetablering på norra Gotland samt för en motorbana vid Hästnäs. Enskilda personer har även utfört kompletterande inventeringar för Floraprojektet.

Detta projekt, som så småningom skall utmynna i en modern landskapsflora över Gotlands kärlväxter, har nu pågått i nitton säsonger. De totalt 180 kartbladen är nu i stort färdiginventerade. Större delen är också inmatade i projektets databas. Viss litteratur- och herbariegenomgång återstår.

Beskrivningar över arterna har under året utförts av Bo Göran Johansson, vilka sedan behandlats och diskuterats på arbetsmöten. Lars-Åke Pettersson har vid herbariet i Umeå gått igenom och datalagt herbariet efter framlidne professor Bengt Pettersson. Resebidrag till detta erhöles från Länsstyrelsen i Gotlands län. Kerstin Gahne har fortsatt datalaggnings av Göteborgsherbariet. En förteckning över kärlväxterna i herbariet i Visby har erhållits från Fornsalen i form av en datafil.

Naturvård

Föreningens representant i kommunens miljöråd har varit Karin Wågström med Elsa Bohus Jensen som suppleant. Jörgen Petersson har representerat föreningen i Skogsvårdsenhetens samrådsgrupp.

Under året har föreningen besvarat remisser från kommunen avseende en plan för vindkraftsetableringar på norra och mellersta Gotland samt en föreslagen motorbana vid Hästnäs. Vidare har föreningen fortsatt att framföra sina synpunkter till kommunen på planförslaget för en vindkraftspark vid Stjups i Hablingbo. Vi har även besvarat en remiss från Länsstyrelsen angående kulturresevat vid Talludden - Gustafsvik.

Floraväxteri

Floraväxteriverksamheten har samordnats av Karin Wågström och Kerstin Gahne. Till ArtDatabanken har 430 rapporter om rödlistade kärlväxter insänts samt 84 om rödlistade svampar. Karin Wågström deltog i en konferens om Flora- och Faunavård som avhölls i Uppsala.

Övrigt

Föreningen deltog (se under exkursioner ovan) i Svenska Botaniska Föreningens arrangemang "De vilda blommornas dag". Det anordnades för första gången runt om i landet och skall bli ett återkommande tillfälle att för allmänheten popularisera studiet av växter.

Inför sommarens utställning ordnad av Fröuppropet på Konstmuséet bidrog föreningen med bakgrundsfakta rörande framlidne ordföranden Bengt Larsson, vilken hedrades med en egen monter innehållande en stor mängd fröer insamlade från lokala och kulturhistoriskt viktiga köksväxter. Bengt erhöles postumt även ett nyinstiftat pris, Guldärten, för sin framsynta gärning i detta sammanhang.

En testamenterad gåva har mottagits efter Anna Davidsson, tidigare medlem i föreningen, som avled hösten 2001.

Under året avled hedersmedlemmen Staffan Rosvall.

En gåva till föreningen i form av diabilder har erhållits av Sven Linnér.

Styrelsen

Program sommaren och hösten 2003

- Söndag 25 maj Adam och Eva och andra orkidéer i Vamlingbo. Gun Ingmansson visar oss runt på de torra backarna norr om kyrkan där vi kan se vackra och ovanliga arter som vittåtel och sandbrodd. Samling vid Vamlingbo kyrka kl. 10.00.
- Söndag 15 juni **De vilda blommornas dag.** Vi anordnar denna dag tre olika exkursioner:
- Hammarsänget i Lärbro. Samling i ängat kl. 10.00. Ledare blir Bo Göran Johansson och Elsa Bohus Jensen.
- Liste ängar i Norrlanda. Samling vid fiskeläget vid Hammars kl. 10.00. Ledare är Jörgen Petersson.
- Fide prästäng. Samling vid ängets parkeringsplats kl. 10.00. Ledare är Gun Ingmansson och Lars-Åke Pettersson.
- Söndag 29 juni Midsommarexkursion till Fårö. Vi räknar med att röra oss på markerna kring Limmorträsk. Jörgen Petersson leder exkursionen. Samling vid Fårö kyrka kl. 9.30. Tänk på att komma i god tid till färjan kl. 9.00.
- Söndag 13 juli Stig Ekström guidar på sitt oafterhärmliga vis bland medicinalväxterna vid SKS-trädgården i Visby. Samling vid Norra Kyrkogatan 1 i Visby kl. 10.00.
- Söndag 10 aug. Vi besöker Nygårdsmyrområdet och kommer särskilt att titta på växter i Löså. Här finns intressanta arter som pipstakra och kärrtörel. Stövlar kommer nog att behövas! Samling vid Kräklingbo kyrka kl. 10.00. Bo Göran Johansson leder.
- Lördag 30 aug. Gotlands fantastiska källmyrar härbärgerar många unika växter. Vi satsar på brun ögontröst, ängsgentiana och "bergskallra". Samling kl. 10.00 i Russparken på Lojsta hajd. Jörgen Petersson leder.

Söndag 28 sept. Vi samlas vid Bunge kyrka kl. 10.00 för att ha höstens sedvanliga kryptogamexkursion. Det blir svampar, lavar, mossor och ormbunkar i ett fint område i Stenstugu i Bunge. Elsa Bohus Jensen, Kerstin Gahne, Karin Wågström och Lars Åke Pettersson leder.

Måndag 10 nov. Medlemmarnas bildkväll. Ta med växtsäsongens bilder eller gamla bilder som du gärna vill visa för andra intresserade nu när kvällen känns som mörkast. Vi samlas kl. 19.00 på IOGT-lokalen.

Öppet hus sommaren 2003

Vi har som tidigare Öppet hus-träffar i år, med början måndag 26 maj, dock inte Annandag Pingst (9 juni). Alla som har frågor, behöver bestämningshjälp eller bara vill träffa likasinnade är välkomna!

Vi har öppet varannan måndag från kl. 18.30 (jämma veckor) fram till och med 18 augusti, dvs. 23 juni, 7 juli, 21 juli, 4 augusti och 18 augusti.

Adress: Södra Murgatan 45, Visby

Vägbeskrivning: Parkering finns vid Östercentrum och Murgrönan. Gå in på Hansabios gård (ingång från S. Murgatan), genom grind i lågt plank till vänster och sedan dörren i huset på höger sida (samma hus som biografen). Vi disponerar en stor lokal i bottenplanet och ett mindre rum en trappa upp i IOGT/NTO:s lokaler.

